

Nicolás Guillén

Pesmi

Izbral, prevedel in spremno besedo napisal Lojze Krakar

Nicolás Guillén, rojen leta 1902 v kraju Camagüey, eden najpomembnejših latinskoameriških pesnikov, mulat, španski borec, izgnanec, član Komunistične partije Kube od leta 1937, Leninov nagrajenec, predsednik UNEC (Zveze kubanskih pisateljev in umetnikov), najimenitnejša sodobna kulturna osebnost Kube, je izdal svojo prvo pesniško zbirko leta 1930. Knjige pesmi je potem pisal vse do danes, znal pa je pisati tudi blesteče članke in govore, ustvarjal vmes prozo in bil zmeraj vsestransko prisoten pri dogajanju doma in v tujini, zvest svoji nadarjenosti. Njegove pesmi so obenem humor in revolucija, ritem črnske pesmi in artistično ljubezenski spev, balade in objest vinjenosti, puls Kube, eksotičnost Havane in muka sekanja sladkornega trsa v provinci, nekaj iz Hemingwayevega parka okoli Hemingwayeve vile ob Karibskem morju in nekaj iz džungle tega danes tako ogroženega in lastniško spornega otoka, podobnega močvirskemu kajmanu, nekaj našega in obenem nekaj tujega, vsekakor pa že vpisanega v enciklopedije. Slovenski odlomki iz te poezije, izbrane za zdaj predvsem iz tistega razdelka Guillénove lirike, ki govori njegovim mulatom in črncem, torej polplici Kube in velikemu delu ameriškega in tretjega sveta, naj skupaj s posameznimi prevodi iz Guilléna, ki jih že imamo, prinese v zavest slovenskega bralca poezije novo ime enega sodobnih svetovnih poetov.

KITARA Ob mlaju

so odšli loviti s kitarami
in se vrnili s temi
bledimi, mehkimi, rezkimi
očmi neuničljive mulatke
s telesom iz razklanega lesa.
Mlada je, komaj je vzletela.
Toda odpre se ji grlo,
kadar zasliši tudi v drugih kletkah
frfotati glasove in pesmi.
Sence pesmi in petje v dvoje.
Na njeni kletki beremo besedi:

»Previdno: sanja.«

REKE To so kletke za kače.
Reke, svete reke
spíjo zvite same vase.
Mississipi s svojimi črnci,
Amaconka s svojimi Indijanci.
Podobne so mogočnim kleščam
na gigantskih tovrnjakih.

Otroci v smehu mečejo iz korit
žive zelene otoke,
pragozdove z barvami papig,
kanjone, skozi katere krmarijo ljudje
in druge reke.

Velike reke se prebudijo,
se počasi odvijajo,
pogoltnjejo vse okoli sebe, se napihnejo, malo okrtačijo
in gredo nazaj spat.

GLAD Glad. Živali
so sami čakani in oči.
Ne premakneš je ne z zvijačo ne s palico.
Ne nasitiš je z nobeno hrano.
Ne potešiš je
z nobenim kosilom ali večerjo.
Zdaj zdaj, se zdi, se ji ulije kri.
Rjove kot lev, zvija se kot boa,
misli kot človek.

Primer, ki je pred vami,
so ulovili v Indiji (v okolici Bombaya),
zato se počuti v deželi, ki je zanjo bolj ali manj divja.
čisto, čisto drugače.

Ne približujte se.

TIGER Ujet stopa po svoji kletki
iz trdih črnih črt.
Kovina, po kateri rjove,
žari rdeče belo.

*(Neki gangster.
 Spolni instinkt.
 Neki boksar.
 Neki besneči ljubosumnež.
 Neki general.
 Vrtajoča žalost ljubezni).*

Umiriti se.
 Biti pravi
 tiger.

RAK Strašni rak, ki požira
 prsi, trebušno slinavko, prostato,
 se potaplja kot rasa z zanesljivo vztrajnostjo
 v veliko plastično maternico.
 Vendar nima prihodnosti, zanj ni več
 na izbiri mesa, da bi ga grizel,
 niti pitne vode ali krvi.

Ta vrsta ni tako v časteh,
 da bi ji poklonili célo sliko.
 Vendar nas v živalskem vrtu
 privablja kot poglavitna stvar, nič manj in nič več,
 v tem kakor tudi v drugih glavnih mestih.

Po pravici povedano: blizu je gangsterju.

OPICE To je dežela opic.
 V sporazumu z modernimi metodami
 uživajo provincialno svobodo.

Opica nosi profesorjev klobuk
 in njegovo steklenico, polno janeževca.
 Generali nosijo svoje sablje z vlečkami.
 Na njihovem konju stoji spomenik junaku opici.
 Opica, uradnik na kolesu.
 Opica, bankir v avtomobilu.
 Okrašeni opičji feldmaršal.
 Ob ljubkosti glasbila z eno struno

igra neka opica kotiljon.
In vse ostalo, kar vidite sami.

V avgustu
nas obišče šeststo opičjih opic.
(*To bo kaj videtil!*).

OBVESTILO

Veliki živalski vrt iz Havane

Predzgodovinski muzej, odprt za občinstvo. — Vsak dan, razen ob nedeljah.
— Jeziki: špansko, angleško in rusko.

Najavljamo prihod
novih primerov, v vednost tole:
veliki golob, fosil iz obdobja jure,
v katerem sta še vedno vidni
njegovi dve napravi za metanje bomb.
Tukaj je zbirka atomskih sekir,
ritualne maske v antierolitski obliki
in indijanski kiji z radioaktivnim kresilnim kamnom.
Končno, letalo
(najbolj iskani plen iz pliocena),
ki je danes izreden primer.

Domovina ali smrt!

ATOMSKA To ti je bomba. Poglej jo.

BOMBA Spi in počiva. Prosim,
ne dražite je

s palicami, šibami, koli, bodicami
ali kamenjem. Prepovedano je
metati ji hrano.

Pazite na svoje roke
in oči.

*(Direkcija
izjavlja, da je pametna,
toda nihče naj se je ne dotakne,
še najmanj Minister.)*

*Ta žival tukaj
je velika okrutna nevarnost.*

POLARNA ZVEZDA Polarna zvezda
se neustavljivo tali.
Deset milijonov
in še več ton dni.
(Led, mrzla svetloba, plin)
in tako ta neizmerna žival
izgublja svojo strukturo.

Če pogledate preko tega
praznega kraja,
boste zagledali tam onstran,
kako naša restavratorska ekipa
podstavlja bombaževinasto maso.
Toda ta bo lahko zadostovala
največ za štiri leta;
pomorščaki že neučakano razpenjajo mreže,
da odrinejo na slepo srečo na morje.

Kakšna odgovornost!
Žival, ki nam je toliko do nje
in od katere ne moremo ohraniti niti koščka.

NOVA MUZA Nekoč je bil pesnik glasbenik,
ki je plesal pred orkestrom
in vodil s svojo palico
vzdihljaje flavte,
vsiljivo violino,
base, hripave kakor očanci
in celó neskromni boben.

Pesnik se je napil
sredi največjega hrupa.
Zdaj pesnik odide vase
in tam notri dirigira svojemu orkestru.

EPITAF
ZA LUCIJO

Jesualdi

Umrla je v tišini, po provincijsko. Oči
je imela polne mrzlega miru,
lenega dežja in počasne melodije.
Njen glas je bil kot obrušen kristal,
naznanjal je nek sijaj, ki je v njej.
Ime ji je bilo Lucija, in vsi so jo klicali za Lucijo.
(V tem skromnem marmoru je ohranjen
ves njen življenjepis).

PRIHODNOST

Morda bodo prišli drugi ljudje
(beli ali črni, končno je vseeno),
mogočnejši in bolj odločni
in bodo v zraku in nad morjem
razprostrli naša letala
in naložili nanje našo resnico.

Takrat bom rad videl še Amerikance.
Nje, ki nas ponižujejo s svojo oblastjo,
kaj morejo pred njo moderni Inki in novi Azteki?
Kakor stari Indijanci bodo delali
v rudnikih za novega Španca,
brez Pershinga in brez Lindbergha
in celó brez New Yorka,
skupaj z zavojevalci bodo jedli sendviče
in podili okoli njihove rolls-royse.

NOVA ŽENA

Z ekvatorskim krogom
opasana okoli pasu kakor majčken svet,
stopa črna, nova žena
v svoji lahni kačji halji.

Okronana s palmami
 kakor boginja, ki je prišla pred kratkim,
 hodi okoli z neizgovorjenimi besedami,
 zadnjico ima krepko,
 prav tako glas in zobe in ko zjutraj skače.

Pod oblinami sveže kože
 ji polje mlada kri,
 in njena neutrudna noga
 gre za globoko sledjo bobna.

MADRIGAL Tvoj trebuh ve več kakor tvoja glava,
 in toliko ve kot tvoji nogi.

O močna črna gracija
 tvojega slečenega telesa!

Tvoje je znamenje gozda
 skupaj s tvojimi rdečimi ogrlicami
 in s tvojimi zapestnicami iz ukrivljenega zlata,
 in tvoj je tisti temni kajman,
 ki plava v Zambeziju, podobnem tvojim očem.

PREDLOGI, Ana je umrla od strela v trebuh,
 KAKO POJASNITI Ana je umrla od strela v svojo podobo.
 ANINO SMRT Ana je umrla od dveh plus dveh, to so štirje.
 Ana je umrla od ene same roke.

Ana je umrla od jetike in gobavosti,
 Ana je umrla pod letom komandosov,
 Ana je umrla od davljenja in katarja,
 Ana je umrla od zastrupitve.

Ana je umrla od rane v sebi.
 Ana je umrla od jajc in belega riža.
 Ana je umrla od žvepla in arzenika.

Ana je umrla tako, da se je znašla nenadoma brez pomoči.
Ana je umrla od bolečine, ki ni bila čisto nič romantična.
Ana je umrla od sifilisa.

SLADKORNI TRS

Črnc

ob sladkornem trsu.

Jenki

zgoraj nad sladkornim trsom.

Zemlja

pod trsnimi stebli.

Kri,

izgubljeni smo!